

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

Hana Oberpfalzerová: Strana spravedlnosti a rozvoje (PJD). Meze a možnosti demokratizace v Maroku.

Hana Oberpfalzerová se ve své práci zaměřila na marockou Stranu spravedlnosti a rozvoje (PJD), kterou považuje za (možnou) nositelku demokratizačních změn v Maroku. V práci se zabývá problematikou islamismu, politicko-historického vývoje Maroka a zejména vznikem, vývojem, sociálním zázemím, ideovými zdroji, programem a politickým působením strany PJD, která je považována za stranu islamistickou, byť v rámci své kategorie za stranu umírněnou. Ocenění si jistě zaslouží již zvolené téma, pro Evropana vzdálené a obtížně uchopitelné, leč nesmírně aktuální. Hana Oberpfalzerová prostudovala rozsáhlou literaturu a její práce – přehledná a s logickou strukturou – víceméně dosahuje parametrů práce magisterské. Jejím hlavním přínosem je rozsáhlý empirický přehled o historii PJD. Proto ji rozhodně doporučuji k přijetí a navrhuji ji hodnotit stupněm výborně.

Přesto ale musím připojit následující dovětek. Autorka pojímá demokratizaci především v jakémsi „mechanickém“ smyslu, tzn. že se konají volby a o držitelích moci rozhoduje hlasování voličů (mas). Avšak je velmi pravděpodobné, že pokud Maroko dosáhne většího stupně demokratizace, půjde o tzv. neliberální demokracii (viz Zakaria), čili o demokratizaci nedoprovázenou rozvojem západních civilizačních (liberálních) hodnot. Autorka sama uvádí, že se pozorovatelé marocké scény rozcházejí v tom, zda PJD prosazuje demokratizaci z důvodů vnitřního přesvědčení, anebo víceméně z taktických důvodů. „Oba tábory není dost dobře možné rozsoudit,“ píše Hana Oberpfalzerová na s. 66 své práce. To je sice pravda, avšak autorka měla přece jen vyvinout více snahy a pokusit se zaujmout nějaký propracovanější a podložený postoj. Zdá se totiž, že PJD má k volání po větší demokratizaci opravdu velmi pádné pragmatické důvody: jednak ten, že čelí autoritářské moci panovníka, i ten, že své vlastní postavení opírá o přízeň širokých lidových mas, zejména z chudinských (chudších) čtvrtí měst. Jakmile by se však dostala k moci, ztratila by k demokratizačním snahám veškeré mocenské důvody. A pokud jde o důvody ideové, ty spíše hovoří proti skutečně demokratickému charakteru PJD. Sama autorka uvádí, že „islamizace individua není (dle islamistů) možná bez nastolení islámské politické moci“ (s. 67) a že „největším ‚nepřítelem‘ PJD jsou socialisté, považovaní za laiky a odpůrce náboženství. Jsou pro ni ještě větším nebezpečím než marocký režim samotný.“ (s. 65) Přesto je s nimi PJD schopná navazovat pragmatické aliance. A probíhá-li v rámci PJD hlavní spor o to, zda po převzetí moci zavést islámské právo šarí'a zcela, včetně tělesných trestů, nebo jen zčásti, je zřejmé, že o skutečně demokratizačním charakteru této strany (v evropském slova smyslu) lze mít velmi vážné pochybnosti.

Podle mého názoru není hlavním problémem marocké politiky (společnosti) dichotomie autoritářství versus demokratizace, neboť jako hlavní vystupuje do popředí rozpor mezi sekularismem (autonomií sféry politiky a sféry náboženství) a de facto „politickým klerikalismem“, tedy pevnou vazbou mezi náboženstvím a politikou, jež je pro islám obecně typická. Čili pokud by Hana Oberpfalzerová chtěla dané téma rozvíjet i v práci magisterské, měla by se v ní více věnovat výše nastíněným problémům a zaujmout k nim nějaký, podložený a vyargumentovaný, postoj. Pokud by předkládaná práce byla prací magisterskou, již bych ji právě z tohoto důvodu nemohl hodnotit tak příznivě.

V Praze dne 12. 6. 2006

PhDr. Josef Mlejnek PhD.